

کلاسی انشا

(برای دانش آموزان دوره ی راهنمایی)

حسین فرخ مهر

فرخ‌مهر، حسین، ۱۳۳۳ -	سرشناسه
کلاس انشا (برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی) / حسین فرخ‌مهر.	عنوان و نام پدیدآور
اصفهان: نشر نوشته، ۱۳۹۰.	مشخصات نشر
۱۸۲ ص.	مشخصات ظاهری
978-600-6005-05-8 :	شابک
قیما	وضعیت فهرست نویسی
فارسی — انشا و تمرین — راهنمای آموزشی (راهنمایی)	موضوع
فارسی — انشا و تمرین — آزمون‌ها و تمرین‌ها (راهنمایی)	موضوع
۱۳۹۰ ی ۳۲۲/۳۲۲ PIRY	رده‌بندی کنگره
۸۰۸/۰۴ فا :	رده‌بندی دیویی
۷۵۴۵۹۳۲ :	شماره کتابشناسی ملی

اصفهان - خیابان قاسمیان - پاشا هشتاد و نوبت
کد پستی: ۴۶۱۱۷-۱۳۳۹
تلفن: ۲۲۰۸۶۱۰۰ - پورتکاز: ۲۲۲۸۲۲۰
E-mail: NEVESHTE_PUB @ Yaboo.co.ir

کلاس انشا

نوشته: حسین فرخ‌مهر
حروف‌نگار و صفحه‌پردازی: تابپ و تکثیر نوین
طرح جلد: مجتبیٰ عصیانی
لیتوگراف: طلوع
چاپ: هشت بهشت
صحافی: سپاهان
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰
قیمت: ۳۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۰۵-۰۵-۸
ISBN: 978-600-6005-05-8
کلیه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱	پیش‌گفتار
۴	گفته‌اند:
	فصل اول - واژه‌ها
۹	با واژه‌ها
۱۰	واژه‌سازی با روش ترکیب (۱)
۱۱	واژه‌سازی با روش ترکیب (۲)
۱۱	واژه‌سازی (۳)
۱۲	واژه‌سازی (۴)
۱۳	واژه‌سازی (۵)
۱۳	سبدهی از کلمه
۱۵	پرسش
۱۶	واژه‌ها را از مغزتان بیرون بکشید
۱۸	خیال‌پردازی با واژه‌ها
۱۹	واژه‌های دوپهلوی
۲۰	واژه‌های دیگری بنویس
	فصل دوم - جمله‌نویسی
۲۷	جمله، پاراگراف (بند)، متن
۳۰	طرح برای تقسیم نوشته‌ها به بندها
۳۹	ترکیب جمله‌های کوتاه و ساده
۴۲	جمله‌ی مرکب

۴۲	جمله‌ی مرکب تعارضی
۴۳	جمله‌ی تمام نشده
	فصل سوم - انشا نویسی، چگونه؟
۴۹	انشانویسی چگونه فعالیتی است
۵۰	نوشتن
۵۲	انگیزه
۵۳	مراحل نوشتن
۵۵	انسجام در نوشته
۵۶	نقشه‌ی نوشتن (طرح نوشته)
۵۷	مواد لازم برای نوشتن
۵۹	پاییز را توصیف کنید
۶۱	موضوع و مضمون
۶۳	موضوع (شعر)
۶۴	تمرین
۶۵	ویژگی‌های ادبیات
۶۶	به زبان ادبی بنویس
۶۹	پرسش بلاغی
۷۱	استدلال
۷۲	ساده بنویسید
۷۳	چه شده؟ چه طور اتفاق افتاد؟
۷۴	با نگاهی دیگر بنویسید
۷۶	به واقعیت‌ها بی‌اعتنا نباشید
۷۸	از خود نوشتن
۸۶	مقایسه
۸۷	اضافه‌ها را خط بزنید
۸۸	با مقدمه یا بی مقدمه؟
۸۸	نوشتن همان سخن گفتن است
۹۰	نوشتن با رعایت این نکته‌ها زیباتر می شود

فصل چهارم - دیدن، شنیدن و اندیشیدن

۹۵	مشاهده
۹۸	بر بال امواج رادیو
۹۹	آینه ی تابان تفکر
۱۰۱	فکر کردن درباره ی موضوع
۱۰۳	مشق (شعر)

فصل پنجم - قالب ها

۱۰۷	قالب ها
۱۰۸	خلاصه نگاری
۱۱۲	گزارش نویسی
۱۱۳	نامه
۱۱۶	نامه گویا
۱۱۸	سابقه نامه نگاری را بخوانید
۱۲۰	از گذشته حرف بزنیم
۱۲۱	نوشتن به نثر امروزی
۱۲۶	یادگاری ها

فصل ششم - زیبا نویسی

۱۳۱	تصویرسازی
۱۳۲	چه احساسی داشتی؟
۱۳۳	چه شباهت هایی می یابید
۱۳۳	وصف و تشریح برای آگاه سازی
۱۳۴	توصیف
۱۳۷	استعاره
۱۳۹	حسن آمیزی
۱۴۰	تضاد
۱۴۰	تشخیص (جان بخشی)
۱۴۰	آشنایی زدایی

۱۴۰	مبالغه
۱۴۱	مجاز
۱۴۳	دوستی، رنگ به رنگ است
۱۴۴	صفتی دیگری بنویسید
۱۴۴	چند صفت بنویسید
۱۴۵	با پنجره بگو!
۱۴۶	چون

	فصل هفتم - روش ها
۱۵۱	چگونه باید شروع کرد و سرنخ ها را یافت؟
۱۵۲	با هم بنویسیم
۱۵۵	موضوع را باز کنید
۱۵۷	سرگرمی با نوشتن
۱۵۸	درباره ی بهار

	فصل هشتم - درست نویسی
۱۶۱	درست بنویسید

	فصل نهم - برای اطلاع بیش تر
۱۷۳	برخی اصطلاحات
۱۸۰	منابع

پیش گفتار

خدایا، خدایا، تو خوبی، تو خوبی
خدایا جهان را تو خوب آفریدی
بدی نیست در نفس هستی، خدایا
زمین و زمان را تو خوب آفریدی
* محمود کیانوش

درست‌نویسی نیاز همگان است و وسیله‌ای برای برقراری ارتباط و ثبت و نگهداری اندیشه‌ها و انتقال آن‌ها به دیگران. ملت‌ها برای نگه‌داشت ارزش‌های معنوی و انتقال آن‌ها به آیندگان به توانمندی در نوشتن و «اهل قلم» نیازمندند. درست و ساده و زیباترینی به زبان معیار از هدف‌های با اهمیت درس انشاست و با فرو ریختن ترس نوشتن و دوستی با قلم شروع می‌شود.

قلم مروج علم است و پاسدار هنر
به شرط آن که در انگشت بی‌هنر نبود
* صادق سرمد

انشا بر پایه‌ی تفکر، تخیل، خلاقیت، ذوق، استدلال و ... استوار است. انشا به لحاظ خصوصیات ارزش‌مندی که داراست، موجب یادگیری آسان‌تر و بهتر سایر درس‌ها می‌شود. تجزیه و تحلیل، ترکیب، نوآوری، نقادی، مطالعه، دقت، کنارگذاشتن قالب‌ها، درک معانی و ... با درس انشا همراه است. انشا، چگونگی بیان اندیشه‌ها و احساسات و عواطف را می‌آموزد. بر وسعت دانسته‌ها می‌افزاید. درک و فهم بیش‌تر زندگانی را میسر می‌سازد. انشا، مهارت‌هایی را می‌آموزد که با آن‌ها نوشتن و یادگیری شوق‌برانگیز و فعالیتی خوشایند می‌شود. درس انشا، زمینه‌ساز نوآوری و خلاقیت است، زیرا امکان بازنگری و تغییر در محفوظات ذهنی و دسترسی به اندیشه و نگاه تازه را به وجود می‌آورد.

انشا، باب آشنایی با اندیشمندی و نوآفرینی را می‌گشاید، انشا، بازتاب ذهن و اندیشه و هویت و شخصیت پدیدآورنده است. انشا با آزاد گذاشتن ذهن و روان، مجال پروردن و به برگ و بار نشانیدن آموخته‌ها را می‌دهد. انشا، درس پرورش تفکر و آزاداندیشی است.

دانش‌آموزی که با مهارت انشانویسی آشنا می‌شود و با علاقه برای تسلط‌یابی در این زمینه می‌کوشد، دارای ذهنی تیز و پویا و خلاق می‌شود و با حفظه‌ای نیرومند و ذهنی ورزیده به فراگیری سایر درس‌ها می‌پردازد. دوستدار انشانویسی با شور و شوق از چم و خم یادگیری بسیاری مهارت‌ها باید بگذرد و تجربه اندوزد تا در نگارش اندیشه‌ها توانمند شود. الفت با درس انشا نویدبخش شکوفایی استعدادها و رشد یافتگی تفکر است.

انشانویسی، فرایندی آفرینش‌گر و شادی‌بخش است. برای این‌که اندیشه‌ای بر صفحه‌ی کاغذ نقش یابد، مرتبه‌های گوناگونی باید طی شود. در هر مرحله ذوق و شوری پدید می‌آید و فرصتی دست می‌دهد تا توانایی‌ها در راهی سودمند و سازنده و آفریننده به کار روند. گذشت زمان بر پله‌ها می‌افزاید و رسیدن به قله‌های توانمندی در نوشتن را طولانی‌تر می‌سازد، اما یادگیری اصول درست‌نویسی، اولین گام است. هزار نکته‌ی باریک‌تر از مو در میان است. ذوق، مطالعه، تمرین، تلاش، تجربه‌اندوزی، تخیل‌ورزی، درست‌اندیشیدن، شور و شوق نوشتن را زنده نگه داشتن و ... که در آموختن فن و هنر انشانویسی مؤثرند. مهارت‌ها را باید آموخت. هر سفری با اولین گام، آغاز می‌شود و با گام‌های بعدی تداوم می‌یابد. آشنایی با مهارت‌های نوشتن، اولین گام برای زیبانویسی است. گام‌ها را باید با درس انشا و در کلاس انشا گرفت.

تاج سر جمله هنر است علم

قفل گشای همه درهاست علم

* جامی

تاکنون در کتاب‌های: انشا و اندیشه، زنگ انشا و خیال انشا به نکته‌ها و روش‌هایی برای انشانویسی دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی پرداخته شده است. «کلاس انشا» به دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی تعلق دارد. این کتاب‌ها را می‌توان از آسان به مشکل طبقه‌بندی کرد. بنابراین مطالعه‌ی به ترتیب آن‌ها و یادگیری مطالب پیشین، کمک مؤثری برای درک بهتر «کلاس انشا» خواهد کرد.

در «کلاس انشا» نکته‌ها و اصول انشانویسی به صورت درس‌هایی، به طور ساده و با

ذکر مثال‌ها و تمرین‌هایی بازگو می‌شود. امید بر این است، دانش‌آموزان با مطالعه‌ی دقیق این کتاب در کنار کتاب درسی فارسی بر عادت‌های ذهنی غلبه کنند و گام به گام با اصولی برای انشانویسی آشنا شوند و نوشتن را فعالیتی لذت‌بخش و خلاقانه بدانند.

در «کلاس انشا» تمرین‌ها با علامت □ مشخص شده‌اند. مطالبی که با علامت • همراه‌اند، بازگو کننده‌ی نکته‌ای برای بهتر نوشتن هستند و گاه با تمرینی خاتمه می‌یابند. مطالعه‌ی این قبیل مطالب و انجام تمرین‌ها با حفظ پیوستگی، زمینه را برای بهتر نوشتن مهیا می‌سازند. در این کتاب با مطالبی درباره‌ی واژه‌ها، جمله‌نویسی، اندیشیدن و نوشتن، عوامل تأثیرگذار در انشانویسی، شیوه‌های نوشتن، قالبه‌های مختلف نگارش، درست‌نویسی و ... آشنا می‌شوید و با انجام تمرین‌ها، گام به گام، به تسلط می‌رسید.

پیش‌نهاد می‌شود: برای پاسخ‌گویی به تمرین‌های این کتاب از «دفترکار» استفاده کنید و از نوشتن پاسخ‌ها در کتاب خودداری شود. دیگر این که درانجام تمرین‌ها آهسته و پیوسته بکوشید و از راهنمایی‌های معلمان آگاه خود بهره بگیرید و توصیه‌های ارزش‌مند آنان را چراغ راه سازید.

امیدوارم، «کلاس انشا» آغازی باشد برای جسارت‌یابی و الفت با قلم و پرورش خلاقیت‌های نگارشی از سوی شما مهربانان دانا و بتواند تا حدودی به شما برای بهره‌جویی از گنج درون، یعنی: اندیشه‌ورزی و زیبا و خلاقانه‌نویسی کمک کند.

امیدوارم، خود را به دانش و هنر و ادب و آزادگی بیارزید و عمر را به خوشی و خوشبختی بگذرانید و هر روز بیش‌تر و سنجیده‌تر بیاموزید و از یادگیری غافل نشوید. از سرکار خانم منیژه دهخدا که با شوق و همت فراوان به نمونه‌خوانی پرداخت و مدیر نشر نوشته، جناب صاحب فصول، برای دقت نظر بسیار، صمیمانه سپاسگزارم و ادای شکر لطف آنان را فرض و واجب می‌دانم.

• گفته اند:

دبیری بیاموز فرزندی را
چو هستی بود خویش و پیوند را
دبیری است از پیشه‌ها ارجمند
و زو، مرد افکنده گردد بلند
* فردوسی

دلیل عزت اهل سخن همین کافی است
که خورده‌های قلم زیر پا نباید ریخت
* صائب

بلبل عرش اند سخن‌پروران
راست چه مانند به آن دیگران
* نظامی

دل شعبده‌ها گرفت از فکرت
جان معجزه‌ها نمود در انشا
* مسعود سعد

انشای هر کسی نمونه‌ی بارز از خود اوست.
* بوعلی

به دست من امروز جز این قلم نیست، باری خدمتی
می‌کنم.
* ابرافضل بیهقی

خواندن انسان را کامل می‌کند. سخنرانی و گفت و
گو او را حضور ذهن و سرعت انتقال می‌دهد، ولی
نوشتن انسان را دقیق می‌کند.
* فرانسیس بیکن

یک سعدی بیش از هزاران سپاه از بیداد ستمگران
جلو گرفته.
* محمد حجازی

سخن کان از سر اندیشه ناید
نوشتن را و گفتن را نشاید
سخن گوهر شد و گوینده غواص
به سختی در کف آید گوهر خاص
نه هر جوهر که پیش آید توان سفت
نه هر چه آن بر زبان آید توان گفت
سخن باید به دانش درج کردن
چو زر سنجیدن آن گه خرج کردن
به چشم دشمنان بین حرف خود را
بدین حرفت شناسی نیک و بد را
* خسرو و شیرین

نویسنده آن است که مردم را از پایه‌ی دون به پایه‌ی
بلند رساند. * حکیم عمر خیام

قدرت قلم متکی به حق و عدالت از هر اسلحه و
شمشیری قوی‌تر و تواناتر و برنده‌تر است
* امیل زولا

در دفتر زمانه فتد تاملش از قلم
هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشته
* فرخی یزدی

شاعر دوران سامانی، فرخی سیستانی می‌گوید:
قلم بساختن آن کارها تواند کرد
که عاجز آید از آن کارها قضا و قدر